

НЕДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ УНИКНЕННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ: НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ АДВОКАТА

Заборовський Віктор Вікторович

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права и процесу
Ужгородський національний університет

Конфлікти інтересів в аспекті здійснення професійної діяльності адвоката неодноразово попадали в поле зору наших наукових досліджень, предметом розгляду були і питання щодо їх уникнення та попередження [1; 2; 3; 4; 5]. Реалізуючи на практиці конституційне право особи на професійну правничу допомогу, виходячи з необхідності її надання з врахуванням насамперед принципів незалежності та конфіденційності, потрібно безпосереднього виходити з того, що саме адвокату має бути відомо про вже наявний або потенційно можливий конфлікт інтересів. Виходячи з цього, саме адвокат повинен приймати рішення про можливість взагалі надавати правничу допомогу клієнту.

Подібної позиції притримується і українська адвокатура, виходячи з того, що саме адвокат повинен впевнитись, ям відсутній конфлікт інтересів та вирішити питання про можливість надання правничої допомоги [7], або ж переконавшись, що такий конфлікт є наявним – в односторонньому порядку припинити її надання (за загальним правилом) [8]. Тож слушним є твердження М.Ю. Барщевського, що презумпція доведення добросовісності як дій адвоката щодо усвідомлення конфлікту інтересів, так і стосовно роз'яснення клієнтам можливості його виникнення та його наслідків покладається саме на адвоката [9, с. 77].

Наявність самого конфлікту інтересів, як зазначає В.О. Вайпан, ще не означає, що адвокат в обов'язковому порядку повинен припинити надання правової допомоги. На його переконання, адвокат має право вжити всі можливі законні і етичні заходи до усунення суперечностей в позиціях своїх клієнтів і лише в разі неможливості їх усунення, відмовитися від надання правової допомоги (зобов'язаний прийняти розумні і достатні заходи до того, щоб в чіткій і недвозначною формі довести до відома клієнтів такі обставини, а також вжити заходів до розірвання угод, в тому числі з метою повернення невідпрацьованої частини гонорару) [10].

Здійснюючи свою професійну діяльність, адвокат повинен пам'ятати, що одним із основоположних принципів її здійснення є саме уникнення конфлікту інтересів. А томе перед прийняттям доручення від клієнта (щодо якого існує перспектива виникнення конфлікту інтересів), адвокат повинен вирішити для себе питання, чи не краще відразу відмовитись від такого доручення, не допускаючи можливості виникнення негативних наслідків для клієнта. В іншому

разі (неможливості врегулювання конфлікту інтересів), адвокат в подальшому зобов'язаний припинити надання правової допомоги, що може мати суттєві негативні наслідки насамперед для клієнта (зокрема, витрати часу і коштів для пошуку нового адвоката). Незадоволення клієнта, на жаль, в багатьох випадках трансформується в ініціювання питання про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, внаслідок чого знижується авторитет адвокатури в цілому.

Взагалі, прийняття чи продовження надання правової допомоги в умовах конфлікту інтересів, може потягнути за собою негативні наслідки, не тільки у вигляді притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, але й:

- відсторонення адвоката від представництва інтересів клієнта; подання позовів про відшкодування завданих збитків та накладення штрафних санкцій [11];

- перегляд кримінальної справи у зв'язку з неефективною правовою допомогою [12];

- звільнення з адвокатської фірми, сплеску страхових виплат за неналежну поведінку адвоката, відмови клієнта від оплати гонорару, якщо він самостійно виявив конфлікт чи оскарження її оплати [13] тощо.

Література:

1. Заборовський В.В. Деякі види конфліктів інтересів в професійній діяльності адвоката. *Modern Trends in the Development of Science and Technology: proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference (Debrecen (Hungary), 12-13 September 2022)*. Debrecen, 2022. С. 135-139.

2. Заборовський В.В. Уникнення конфлікту інтересів в якості професійного обов'язку адвоката. *Innovative research of legal regulation of public administration: International Scientific Conference (Lublin (Republic of Poland), 16-17 June 2017)*. Lubline: Fundacja Instytut Spraw Administracji Publicznej, 2017. Р. 11-15.

3. Заборовський В.В. Деякі аспекти розуміння сутності конфлікту інтересів в адвокатській діяльності. *Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 груд. 2021 р.). Харків: Право, 2021. С. 98-100.

4. Заборовський В.В. Особливості визначення конфлікту інтересів у відносинах адвоката з клієнтом – юридичною особою. *Закарпатські правові читання. Трансформація національних правових систем країн Центральної та Східної Європи в умовах сучасних викликів*: матеріали XIV міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 28-29 квітня 2022 р.). Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 179-181.

5. Заборовський В.В. Сутність конфлікту інтересів в професійній діяльності адвоката. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 3. С. 243-248. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.03.45>

6. Заборовський В.В. Можливі види конфліктів інтересів в адвокатській діяльності та критерії їх класифікації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 73. Ч. 2. С. 182-187. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.73.57>

7. Про затвердження роз'яснення щодо наявності конфлікту інтересів при наданні правової допомоги клієнтам з різним процесуальним статусом в кримінальних провадженнях: Рішення Ради адвокатів України від 15 листопада 2019 року. № 120. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2019-11-15-r-shennya-rau-120_5def734362b20.pdf

8. Про затвердження роз'яснення щодо окремих умов застосування положень Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і Правил адвокатської етики: Рішення Ради адвокатів України від 23 квітня 2016 року № 103. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-04-23-r-shennya-rau-103_573594d583c9c.pdf

9. Барщевский М.Ю. Адвокатская этика. 2-е изд., испр. М.: Профобразование, 2000. 312 с.

10. Вайпан В.А. Конфликт интересов в адвокатской деятельности: комментарий к статье 11 Кодекса профессиональной этики адвоката. *Право и экономика*. 2007. № 6.

11. Rost Carolin. Conflicts of Interest: A Challenge for Global Law Firms Practice Management Hong Kong Lawyer URL: www.hk-lawyer.org/content/conflicts-interest-challenge-global-law-firms

12. Bolocan Maya. Professional Legal Ethics: A Comparative Perspective. *CEELI Concept Paper Series*, 2002. 102 p.

13. Tripoli Lori. Dealing With a Lawyer Conflict of Interest. 2019. URL: <https://www.thebalancesmb.com/dealingwith-a-lawyer-conflict-of-interest-4050275>